

Prof. dr hab. Ewa Komorowska
Instytut Filologii Słowiańskiej
Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, 28 lutego 2019 roku

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO **DR DOROTY CHUDYK** W PRZEWODZIE
HABILITACYJNYM W DZIEDZINIE NAUK HUMANISTYCZNYCH,
W DYSCYPLINIE JĘZYKOZNAWSTWO

1. Informacje o zatrudnieniu dr Doroty Chudyk

Dr Dorota Chudyk jest absolwentką filologii rosyjskiej na Wydziale Filologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski). W 1989 roku uzyskała tytuł magistra filologii rosyjskiej o specjalności nauczycielskiej na podstawie pracy magisterskiej pt. *Словосочетания глаголов движения с именами существительными в русском языке и их польские эквиваленты*. Promotorem pracy był prof. dr hab. Marian Bobran. Dziesięć lat później, bo w 1999 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa również na Wydziale Filologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski). Temat rozprawy doktorskiej brzmiał: *Składnia przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z językiem polskim*. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Marian Bobran, a recenzentami: prof. dr hab. Stanisław Siatkowski – Uniwersytet Warszawski, prof. dr hab. Henryk Fontański – Uniwersytet Śląski.

Dr Dorota Chudyk została zatrudniona 1 października 1988 roku początkowo jako asystent-stażysta, a następnie asystent w Instytucie Filologii Rosyjskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Od 1 sierpnia 1999 do 31 lipca 2013 pracowała na stanowisku adiunkta, a od 1 sierpnia 2013 do dzisiaj – na stanowisku starszego wykładowcy. Równoległe z pracą w Uniwersytecie Rzeszowskim prowadziła zajęcia w charakterze wykładowcy w Instytucie Polonistyki Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej (od 2005 Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska) w Przemyśle oraz pracowała jako nauczyciel języka rosyjskiego w Szkole Podstawowej w Siedliskach koło Rzeszowa (od 01.09.1989 do 30.06.1991), gdzie w latach 2000–2009 była ekspertem wchodzącym w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans.

Ponadto w latach 1995–1999 dr Dorota Chudyk współpracowała w charakterze tłumacza języka rosyjskiego z Bieszczadzkiem Oddziałem Straży Granicznej, Prokuraturą Rejonową oraz Sądem Rejonowym w Przemyślu, a od czerwca 2000 roku jest tłumaczem przysięgłym języka rosyjskiego.

2. Rozwój naukowy dr Doroty Chudyk po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych, nie wliczając w to przedstawionego do oceny habilitacyjnej osiągnięcia naukowego, składającego się ze zwartego cyklu tematycznego artykułów, dr Dorota Chudyk opublikowała monografię autorską, trzy rozdziały w monografiach zbiorowych, 28 artykułów i współredagowała trzy prace zbiorowe („Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 4. Zeszyt 76/2012, 163 ss.; „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Seria Filologiczna: Glottodydaktyka 7. Zeszyt 88/2015, 143 ss.; *Z badań nad językami europejskimi w aspekcie synchronicznym i diachronicznym*. Księga jubileuszowa poświęcona Profesor Zofii Czapidze, red. E. Dźwierzynska, D. Chudyk, Szczecin 2015, 316 ss.).

W centrum zainteresowania naukowego dr Doroty Chudyk znalazły się badania z zakresu semantyki i składni, a szczególnie zagadnienia dotyczące kwantyfikacji, gradacji i komparacji. Rezultaty badań uzyskały najszerze odzwierciedlenie w opublikowanej monografii pt. *Semantyka i łączliwość przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z ekwiwalentami polskimi (na materiale tekstów literatury pięknej)*, Rzeszów 2006 oraz w cyklach publikacji. W związku z tym, że wspomniana powyżej monografia stała się w swym zasadniczym opisie podstawą procesu doktorskiego i podlegała już ocenie we wcześniejszym etapie działalności naukowej dr Doroty Chudyk, zarówno monografia, jak i artykuły z tego cyklu nie będą przedmiotem mojej oceny.

Analizie poddam natomiast pozostałe cykle tematyczne artykułów.

2.1. Zwarty cykl artykułów tematycznych przedstawiony do oceny habilitacyjnej jako główne osiągnięcie naukowe zatytułowane: *Rosyjskie i polskie konstrukcje komparatywne z nazwą koloru w funkcji podstawy porównania*

Przedstawione przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe jako podstawa analizy dorobku naukowego (po doktoracie) w przewodzie habilitacyjnym tworzy 11 artykułów naukowych, w tym 4 rozdziały w monografiach zbiorowych (poz. I.1–I.4 w wykazie publikacji) i 7

artykułów opublikowanych w czasopismach i zbiorach artykułów (poz. I.5–I.11 w wykazie publikacji). Siedem z nich napisanych jest w języku rosyjskim, pozostałe zaś w języku polskim.

Pierwszy ze wskazanych artykułów pt. *Сравнительные конструкции в лингвистических исследованиях* jest próbą przedstawienia konstrukcji komparatywnych w ujęciu polsko- i rosyjskojęzycznych lingwistów. Autorka wprowadza wielokierunkowe interpretacje kategorii komparatywnej, począwszy od ujęć logiki, poprzez definicje literaturoznawcze, aż po określenia językoznawcze. Zwraca uwagę na prace poświęcone porównaniom logicznym, na językowe sposoby wyrażania komparacji, ilość komponentów porównania i relacje semantyczne pomiędzy nimi. Artykuł zawiera również różnorodne klasyfikacje konstrukcji porównawczych w zależności od przyjętego kryterium. W końcowej części artykułu uwaga Autorki skupia się na konstrukcjach porównawczych z elementem kolorystycznym. Artykuł nie budzi wątpliwości pod względem merytorycznym i jest interesującym wprowadzeniem w zagadnienie. Niestety nie wyczerpuje on całej gammy zagadnień, które powinny znaleźć się w części przeglądowej. W sumie bibliografia z przeglądu, zamieszczona na końcu artykułu, stanowi niecałe sześć stron, w tym dwie strony bibliografii prac polskich wraz z pracami Autorki, co, moim zdaniem, nie wyczerpuje całości zagadnienia. Skromnym zdaniem recenzenta jako wstęp teoretyczny do przedstawionego zagadnienia zasadniczego powinien się tutaj znaleźć nie pobieżny, przekrojowy przegląd, jak to ma miejsce w artykule pierwszym, ale pełne szczegółowe przeglądowe rozdziały w monografiach czy artykuły na temat konstrukcji porównawczych osobno w językoznawstwie polonistycznych i osobno – rusycystycznym. Taki przegląd stanowiłby bazę teoretyczną osiągnięcia naukowego. Kolejnym rozdziałem (w tym przypadku artykułem wprowadzającym) powinno być przedstawienie przeglądu istniejących opracowań dotyczących rosyjskich i polskich konstrukcji porównawczych z nazwami kolorów. Trzeci artykuł wprowadzający zaś miałby charakter metodologiczny i zawierałby pełne informacje na temat celu pracy, przyjętej metodologii opisu materiału i sposobów ekscerpowania materiału badawczego. Reasumując, jeden ogólny artykuł przeglądowy, pomimo że interesujący, nie wypełnia luki w zakresie teoretycznej części wprowadzającej do proponowanego do oceny osiągnięcia naukowego.

Kolejne dziewięć artykułów stanowi analizę konstrukcji porównawczych, w których funkcję podstawy pełnią poszczególne kolory: **achromatyczne** (*Семантика и структура градационных конструкций с прилагательными со значением ахроматического цвета*) i **chromatyczne**: czerwony (*Семантика, структура и синтаксические функции русских и*

польских сравнительных конструкций с прилагательными, называющими красный цвет, **różowy** (Семантика и структура сравнительных конструкций с прилагательными со значением розового цвета (на материале русского и польского языков), **żółty** (Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę żółtą), **fioletowy** (Семантика и структура сравнительных конструкций с прилагательными со значением фиолетового цвета (на материале русского и польского языков), **zielony** (Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę zieloną (semantyka i struktura), **niebieski** (Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę niebieską), **pomarańczowy** (Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę pomarańczową (semantyka, struktura, składnia), **brązowy** (Русские и польские сравнительные конструкции с прилагательными, называющими коричневый цвет).

Autorka prac zgromadziła bogaty materiał badawczy, różnicowany zarówno pod względem semantycznym, jak i strukturalnym: 2700 rosyjskich i 1307 polskich zwrotów komparatywnych z przymiotnikowymi nazwami kolorów, użytych w ich znaczeniu podstawowym, a także w znaczeniach przenośnych w konstrukcjach porównawczych. Wszystkie przykłady pochodzą z korpusów internetowych (*Национальный корпус русского языка, Narodowy Korpus Języka Polskiego, Polsko-rosyjski i rosyjsko-polski korpus równoległy*).

Warto podkreślić, że jest to bogaty, cenny materiałowo korpus badawczy. Zastanawia mnie jednak tylko jedno, jak to się stało, że różny jest ilościowo materiał badawczy języka polskiego i rosyjskiego, i to bardzo (2700 rosyjskich i 1307 polskich zwrotów komparatywnych z przymiotnikowymi nazwami kolorów). Wiadomo przecież, iż baza materiałowa w analizie porównawczej powinna być porównywalna. W przedstawionych do oceny pracach nie znalazłam wyjaśnienia, z czego wynika taka różnica ilościowa i jak ona skutkuje w opisie materiału.

Wskazane do oceny kolejne artykuły czy rozdziały w monografiach stanowią w dużym stopniu zwartą analizę materiału badawczego o niemal identycznej strukturze. Przedmiotem opisu w artykułach są konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę we współczesnym języku polskim i rosyjskim. Autorka w każdej z prac przyjmuje prawie identyczną interpretację materiału, rozpoczynając się od prezentacji barwy, zwykle w aspekcie kulturowym, po czym wprowadza opis derywacyjny, by z kolei przejść do przedstawienia zasadniczej struktury konstrukcji porównawczych i konfrontatywnej metody opisu, która obejmuje następujące punkty:

- 1) określenie klas semantycznych obiektów porównywanych;
- 2) określenie klas semantycznych obiektów porównujących;
- 3) opis struktury gramatycznej nazw obiektów porównujących w porównywanych językach;
- 4) określenie częstości i tendencji użycia funktorów porównawczych;
- 5) określenie częstości użycia poszczególnych nazw barw w konstrukcjach porównawczych obydwu języków.

W zakresie **określenia klas semantycznych obiektów porównywanych** (punkt 1) Autorka przedstawia w obu językach i w odniesieniu do każdego z kolorów odpowiadające im klasy semantycznych obiektów. Zdaniem dr Doroty Chudyk obiekt porównywany jest związany w ponad połowie wszystkich przykładów z człowiekiem. Na ogół cecha koloru odnosi się do:

- koloru skóry, który staje się takim pod wpływem stanów fizycznych i psychicznych lub czynników zewnętrznych (*Arkadiusz biały jak papier, jak sobie za dużo wypije*);
- koloru włosów (*Staruszek biały jak gołąb*);
- całej postaci, co zwykle związane jest z kolorem odzieży (*niewiasta biała jak śnieg*) itd.

Drugą interesującą grupę obiektów porównywanych stanowią nazwy części ludzkiego ciała (w materiale wystąpiło 41 różnych somatyzmów). Są one porównywane na podstawie różnych cech kolorystycznych, czasem jednej, niekiedy kilku. Szczególnie w grupie somatyzmów wyróżniają się określenia dotyczące oczu (*oczy brązowe jak orzechy laskowe*), włosów (*włosy złote jak lany zbóż*) czy twarzy (*skronie fioletowe jak bakłażan*), które mogą być porównywane na podstawie nawet 10 barw.

Wśród **określeń klas semantycznych obiektów porównujących** (punkt 2) dominują nazwy należące do świata przyrody nieożywionej oraz świata przedmiotów. W wielu porównaniach w tej funkcji – jak zauważa D. Chudyk – występują nazwy osób, np. ze względu na płeć (*белый как женщина*), na wiek (*розовый как младенец, cera różowa jak u niemowlaka*) czy nazwy osób chorych lub nieżywych (*biały jak trup, желтый, как вставший больной*) itd.

„Bliskie pokrewieństwo porównywanych języków oraz charakter oddziaływujących na nie czynników kulturowych i geograficznych sprawia, że nie ma większych różnic w

analizowanych konstrukcjach komparatywnych” – pisze Habilitantka. Językoznawczyni pokazuje następnie w artykułach, że „w okazjonalnych zwrotach komparatywnych w funkcji obiektów porównujących mogą być użyte nazwy realiów charakterystyczne dla kraju danego języka”. Jest to cenna uwaga, wskazująca na specyfikę kulturową opisywanych języków, np. nazwy geograficzne (*перстень голубой, как Байкал; kolor błękitny jak Dunajec*); nazwy przedmiotów związane z obrzędami religijnymi (*śnieg biały jak sukienki dzieci w Boże Ciało*); nazwy konkretnych budowli lub ich części (*turniczki białe jak wieża kościoła na placu Zbawiciela w Warszawie*). Niekiedy obiekt porównujący w każdym z badanych języków konkretyzuje się poprzez dodanie określenia związanego z realiami jednego z krajów (*niebieskie jak chabry z mazowieckich pól; глаза голубые, как карельские озера*).

W opisie struktury gramatycznej nazw obiektów porównujących w porównywanych językach (punkt 3) w prezentowanych pracach zwróciła uwagę dr Dorota Chudyk wyróżniła podstawowe typy strukturalne. Są to, między innymi, zwroty komparatywne, w których obiektem porównującym jest rzeczownik lub związek rzeczownikowy o różnym stopniu złożoności, np. *глаза голубые, как васильки, oczy неbieskie jak morze, czapki czerwone jak najczerwieńsze pomidory* oraz zwroty komparatywne, w których obiektem porównującym jest adiektyw (przymiotnik, imiesłów przymiotnikowy) lub związek adiektywny, np. *луна желтая, словно медная, мост желтый, точно из репы вырезан, szyja biała jak z marmuru wyrzeźbiona* czy zwroty komparatywne z wyrażeniem przyimkowym w funkcji nazwy obiektu porównującego, np. *глаза голубые, как у слепых котов белой масти, oczy czerwone jak u rozrabiającego w karpusie zająca* itd.

Wyniki prowadzonych w 1, 2, i 3 części wnikliwych analiz bogatego materiału empirycznego znajdują odzwierciedlenie w tabelach ilościowych i procentowych. Odczuwa się jedynie niedostatek podsumowań autorskich zarówno pod tabelami, jak i całościowych na końcu szkiców.

Dr Dorota Chudyk opisuje również **wyspecjalizowane spójniki w funkcji wykładników porównania w zwrotach komparatywnych** (punkt 4). Habilitantka zauważa, że w analizowanych konstrukcjach dominują spójniki *как* i *jak*, które stanowią odpowiednio 93% i 98,15% wszystkich przykładów. Autorka podaje dokładne procentowe wyliczenia pozostałych funkcyj: *словно* (2,75%), *точно* (1,7%), *будто* (2%) itd. i sygnalizuje ich najczęstsze połączenia w konstrukcjach porównawczych.

Przy określaniu **częstości użycia poszczególnych nazw barw w konstrukcjach porównawczych obydwu języków** (punkt 5) dr Dorota Chudyk podkreśla podobieństwo: „w obydwu bowiem językach dominują przymiotniki oznaczające kolory *biały* (ros. 45,5%, pol.

28,2%), *czerwony* (ros. 14,5%, pol. 24,2%) i *czarny* (ros. 13,5%, pol. 15%). Na następnych miejscach znalazły się w języku rosyjskim – *żółty* (8,75%), *zielony* (8,25%), *różowy* (3,75%), *niebieski* (66%), *szary* (2%), *brązowy* (0,75%), *pomarańczowy* (0,5%), *fioletowy* (0,25%), a w polskim – *zielony* (9,25%), *żółty* (8,25%), *niebieski* (5%), *szary* (15%), *różowy* (3,5%), *brązowy* (2%), *fioletowy* (0,75%), *pomarańczowy* (0,5%)”. Są to cenne obserwacje językowe, stanowiące niejako głos w dyskusji na temat wydzielania podstawowych nazw barw w językoznawstwie.

Cykl zamyka artykuł *Русские и польские сравнительные конструкции с прилагательными-цветообозначениями*. Jest on próbą podsumowania przeprowadzonych analiz, zawierającą szczegółową analizę językową tego typu konstrukcji i chociaż są to pewne podsumowania, nadal odczuwa się niedosyt całościowej oceny zjawisk językowych pod kątem ich zróżnicowania i jako że, w zamiarze dr Doroty Chudyk, jest to artykuł zamykający cykl, również nakreślenia dalszych perspektyw badawczych tego zagadnienia.

Tytułem podsumowania

Muszę się przyznać, że jako osoba zajmująca się niemal od 20 lat funkcjonowaniem nazw barw w języku polskim i rosyjskim na tle innych języków indoeuropejskich z przyjemnością sięgnęłam po lekturę artykułów dr Doroty Chudyk, tym bardziej, że – jak słusznie zauważyła sama ich Autorka – w literaturze lingwistycznej odczuwa się niedostatek prac omawiających kolorystyczne konstrukcje porównawcze w języku polskim i rosyjskim. Po przeczytaniu całości artykułów miałam jednak mieszane uczucia. Z jednej strony bowiem **na pochwałę zasługuje wnikliwa analiza formalna struktury kolorystycznych konstrukcji porównawczych i ich egzemplifikacja wyrażana również w formie tabel i schematów**. Jest to zebranie bogactwa leksemów nazywających kolory o różnym stopniu intensywności i budowy słowotwórczej w dwóch analizowanych językach, co podnosi znacznie wartość przedstawionego do oceny osiągnięcia naukowego. Równocześnie podoba mi się logika opisu i jasny, precyzyjny język wykładu – zarówno polski, jak i rosyjski. Struktura prac jest zbudowana w sposób logiczny i konsekwentny, zawiera odpowiedni, bogaty materiał badawczy właściwie dostosowany tematycznie i wprowadzony poprawnie w schematy symboli. Wszystko to nie budzi zastrzeżeń i pokazuje solidną pracę Habilitantki. Analiza jest poprawna merytorycznie, ciekawa i wykazuje rzeczywistą reprezentację konstrukcji porównawczych. Autorka pokusiła się nawet o opracowanie schematów symbolicznych różnych wariantów porównawczych. I wszystkie wspomniane powyżej zalety prac oceniam pozytywnie.

Z drugiej zaś strony mój niepokój budzą **lakoniczne podsumowania**, a właściwie ich brak. Precyzyjne strukturalne analizy jakby są zawieszane w próżni, nie uzyskują szczegółowego opisu, który pozwoliłby czytelnikowi na znalezienie podobieństw i różnic. Niejako czekają na podsumowanie. Kilkudzaniowe podsumowanie, które zwykle wyrażane jest następująco: „tendencje do tworzenia porównań omawianego typu są w porównywanych językach podobne”, właściwie niewiele wnosi. To po co robić takie wnikliwie analizy, by nie powiedzieć? Brakuje też opisów pod tabelami porównawczymi, co skutkuje wrażeniem, że mamy do czynienia jedynie z dobrze podzielonym materiałem, a Habilitantka nie próbuje przedstawić czytelnikowi swoich przemyśleń, wynikających z drobiazgowych analiz, co jest niewątpliwie sporym niedociągnięciem prac. Habilitant powinien wykazywać się umiejętnościami nie tylko w zakresie opisu formalno-strukturalnego, lecz umieć wyciągać wnioski z przeprowadzonych analiz, stawiać kolejne pytania badawcze, szukać przyczyn różnic i podejmować próby odpowiedzi na nie. Dojrzałość naukowa wyraża się sposobem myślenia lingwistycznego i dociekania naukowego, czego niestety brakuje w pracach dr Doroty Chudyk.

Można byłoby jeszcze postawić **zarzut metodologiczny**: dlaczego Autorka nie korzysta ze zdobyczy nauki ostatnich dziesięcioleci, lecz przyjmuje tradycyjną strukturalną metodę opisu. Czy nie warto by było w opisie słowotwórczym sięgnąć do prac M. Honowskiej, R. Grzegorzczukowej, S. Grabiasa itd., a semantycznym – do metod kognitywnych z zakresu kategoryzacji znaczeń, metafor językowych, profilowania znaczeń czy prototypów (prac, między innymi, E. Tabakowskiej, J. Bartmińskiego, R.W. Langackera, G. Lakoffa, E. Rosch i innych).

Można jednak zrozumieć, że Autorka ma prawo przyjąć metodę opisu taką, jaka – Jej zdaniem – jest najbardziej odpowiednia do analizy zebranego materiału badawczego, ale wtedy Habilitantka powinna uargumentować wybór metodologii opisu, tym bardziej jeśli jest ona bardzo tradycyjna i zachowawcza.

Wydaje się, że Językoznawczyni popełniła błąd, nie decydując się na przygotowanie monografii w miejsce przedstawionego do oceny zwarteo cyklu tematycznego. Forma prezentacji materiału badawczego w artykule czy rozdziale w monografii zmusza autora każdorazowo do wprowadzania celu pracy, materiału badawczego i proponowanej struktury opisu, toteż oceniane prace zawierają wiele powtórzeń, zmieniają się tylko w nich analizowane leksemy nazywające kolory. Gdyby Autorka prac zdecydowała się na ich połączenie i przygotowanie całościowej monografii na ten temat, nie tylko uniknęłaby tak wielu powtórzeń, ale również ułatwiłoby to Jej zwięzły opis zagadnień i całościowe

wielokierunkowe wypełnienie tematyki, a językoznawstwo zyskałoby bardzo cenną materiałowo i potrzebą na rynku naukowym pracę. Przedstawione bowiem do oceny prace zawierają sporo ciekawego materiału badawczego, szczegółowo opracowanego i potwierdzanego zbiorczymi tabelami.

Nadto prace zwarte przedstawione do oceny pisane są różnie: siedem z nich przygotowanych jest w języku rosyjskim, a cztery – w języku polskim, co w pewnym sensie zakłóca jednolitość cyklu. Ujednoliconą językowo monografia mogłaby się stać wartościową lekturą w środowisku lingwistycznym.

Powstaje również pytanie: według jakiego klucza semantycznego wybrane zostały leksemy nazywające barwę? Niewątpliwie na to pytanie recenzent musi odpowiedzieć sobie sam. Po przejrzeniu listy leksemów można przyjąć zasadę ich wprowadzenia (odpowiedź zawarta jest w autoreferacie, ale z braku monografii i przedstawienia zamiast niej cyklu prac nie ma jakby miejsca na odpowiedź na to pytanie). Podstawę opisu w konstrukcjach kolorystycznych stanowią leksemy nazywające barwy podstawowe według klasyfikacji Berlina i Kaya, czyli następujące leksemy: achromatyczne (biały, czarny, szary) i chromatyczne (żółty, czerwony, zielony, niebieski, fioletowy, różowy, pomarańczowy i brązowy). Przyjęte założenie o uwzględnieniu w analizie kolorów podstawowych wydaje się uzasadnione dla zwartości tematycznej tekstów.

2.2. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze obejmują trzy cykle publikacji, które koncentrują się wokół zagadnień kwantyfikacji, gradacji i komparacji. Pierwszy cykl pt. *Rola przysłówków jako wykładników kwantyfikacji językowej* nie będzie uwzględniona w moim opisie ze względu na zbieżność tematyki z pracą doktorską, która już podlegała wcześniejszej ocenie.

Nie przychyliam się w pełni do zdania Habilitantki, że zagadnienie semantyki i składni przysłówków gradualnych w polskiej literaturze rusycystycznej jest mało opracowane: „ani polskim, ani rosyjskim przysłówkom tego typu nie poświęcono wszechstronnego wieloaspektowego opracowania” – pisze Autorka. Nie można, moim zdaniem, tutaj kategoryzować, gdyż jest sporo prac na ten temat, nie zawsze tylko przygotowanych w aspekcie porównawczym polsko-rosyjskim. Warto może przy tej okazji wymienić monografię R. Grzegorzycowej (*Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówków*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975), E. Janus (*Wykładniki intensywności cechy (na materiale*

polskim i rosyjskim, Wrocław 1981) czy prace E. Komorowskiej (*Analiza semantyczno-pragmatyczna przysłówka СОБСЕМ (na materiale języka rosyjskiego)*, Szczecin 1992); *Klasyfikacja rosyjskich przysłówków gradacyjnych, będących wykładnikami intensywności uczuć*, „Rocznik Sławistyczny”, t. XLV, cz. 1, Kraków 1985, s. 89-98 (nazwisko panięskie: Śmieszkiwicz); *Semantyczna charakterystyka przysłówków ‘pełności cechy’*, „Rossica Stetinensia” nr 3, Wydawnictwo Naukowe US, Szczecin 1991, s. 163-180) itd.

Przedstawione do oceny dwa pozostałe cykle badawcze odnoszą się do konstrukcji porównawczych z przymiotnikami o różnej semantyce i z somatyzmami w funkcji obiektu porównywanego.

Konstrukcje porównawcze z przymiotnikami różnej semantyki

Ta grupa artykułów poświęcona konstrukcjom porównawczym za podstawę porównania przyjmuje przymiotniki różnej semantyki, przede wszystkim jednak przymiotniki parametryczne, do których Autorka zalicza: modalne (oparte na opozycji cech dobry – zły, ważny – nieważny, prosty – złożony, potrzebny – niepotrzebny, ładny – brzydki), przymiotniki ze znaczeniem temperatury (opozycja: gorący – zimny), ilościowe (opozycja: biedny – bogaty), siłowe (opozycje: ciężki – lekki, twardy – miękki, mocny – słaby), rozmiaru, w tym wielkości, wysokości, długości, szerokości, grubości (opozycje: duży – mały, wysoki – niski, długi – krótki, gruby – chudy, gruby – cienki). Poza tą grupą pozostają konstrukcje, w których podstawę porównania stanowi nazwa smaku (słodki, kwaśny, słony i gorzki). Wszystkie konstrukcje tej grupy łączy możliwość występowania cechy, która znalazła się w podstawie porównania, w różnym stopniu natężenia, a w związku z tym łatwość użycia takiego zwrotu w funkcji wykładnika intensyfikacji.

Podsumowanie ogólne:

W odniesieniu do tego cyklu artykułów mam ogólną uwagę. Nie można wszystkich wyróżnionych przymiotników odnosić do jednej grupy, nie pokazując zasadniczych różnic między nimi, wynikających ze specyfiki semantycznej tych leksemów. Mamy tutaj bowiem grupę typowych wykładników parametryczności, jak: wysoki – niski, mały – duży, głęboki – płytki, ale też wykładniki o możliwości względnej intensyfikacji znaczeń, wynikającej z subiektywnej oceny (typu dobry – zły). Na ten temat patrz: Ju. Apresjan (*Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*, Moskwa 1984), R. Grzegorzczkowa (*Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówków*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975),

E. Janus (*Wykładniki intensywności cechy (na materiale polskim i rosyjskim*, Wrocław 1981), E. Komorowska (*Analiza semantyczno-pragmatyczna przysłówka совсем (na materiale języka rosyjskiego)*, Szczecin 1992); *Trochę – to znaczy ile? (analiza semantyczna leksemów trochę i немного)*, „Slavica Stetinensia” nr 3, Szczecin 1994, s. 111-122) itd. Brakuje mi w bibliografii wielu prac, między innymi, oprócz niektórych wspomnianych wcześniej, M. Grochowskiego i E. Walusiak.

Warto jednak podkreślić sumienność habilitantki w omawianiu poszczególnych typów konstrukcji porównawczych z przymiotnikami. Analizy materiału są bardzo drobiazgowo, przemyślane i poparte zarówno bogatą egzemplifikacją, jak i podsumowującymi tablicami. Podobnie jednak jak w pracach z cyklu konstrukcji kolorystycznych brakuje mi jeszcze głębszych wniosków zarówno pod tabelami zbiorczymi, jak i w podsumowaniu artykułów.

Konstrukcje porównawcze z somatyzmami w funkcji obiektu porównywanego

W rozważaniach z cyklu konstrukcje porównawczych z somatyzmami w funkcji obiektu porównywanego przedstawiono do oceny artykuł pt. *Соматизм „глаз” в функции субъекта русских и польских сравнительных конструкций* oraz artykuł pt. *Глаза веселье, как у кошечки» – соматизм «глаз» в русских и польских сравнительных конструкциях*.

Podsumowanie ogólne:

Analizy w artykułach prowadzone są szczegółowo w ujęciu tradycyjnym strukturalnym z uwzględnieniem semantyki analizowanych konstrukcji. Analizy są przemyślane i trafne lingwistycznie. Podstawową ich zaletą jest bogata egzemplifikacja materiału badawczego. To wszystko wymaga ogromnej pracy i niewątpliwie jest atutem artykułów. Wydaje się również, że ta grupa artykułów zawiera już więcej podsumowań zarówno pod tabelami, jak i na końcu prac, co świadczy o rozwoju naukowym dr Doroty Chudyk jako językoznawcy.

Uwaga ogólna do ocenianych dwóch cykli tematycznych

Ze względu na bogactwo zebranego materiału, przemyślane analizy, indywidualne rozstrzygnięcia badawcze, poparte podsumowującymi tabelami i egzemplifikacją w języku polskim i rosyjskim, proponuję po poszerzeniu części przeglądowej, bibliograficznej i metodologicznej i wzbogaceniu jej o wnioski oraz przemyślenia autorskie, przygotowanie

przez ich Autorkę monografii na ten temat, która wzbogaci badania w zakresie różnych konstrukcji porównawczych, nie tylko w językoznawstwie słowiańskim.

3. Działalność naukowo-organizacyjna i dydaktyczna

W roku akademickim 2016/2017 dr Dorota Chudyk pełniła funkcję p.o. Kierownika Zakładu Językoznawstwa Porównawczego w Katedrze Filologii Rosyjskiej. Dr Dorota Chudyk współorganizowała dwie międzynarodowe konferencje naukowe z cyklu: *Rusycystyka i współczesność* – Rzeszów 2005 (Członek Komitetu Organizacyjnego), Rzeszów 2012 (Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego) i brała czynny udział w dwudziestu konferencjach o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Nadto Językoznawczyni brała udział w wizycie studyjnej na Uniwersytecie Harvarda w Cambridge (USA), odbyła staż naukowy w Sankt Petersburg (Rosja od 15 lutego do 30 maja 2001r.) oraz prowadziła zajęcia dydaktyczne w ramach programu Erasmus (Nyiregyhaza – Węgry, Tromsø – Norwegia). Dr Dorota Chudyk od 2016 roku jest członkiem *Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego*.

W Instytucie (później Katedrze) Filologii Rosyjskiej dr Dorota Chudyk prowadziła różne zajęcia, między innymi, z *Gramatyki opisowej współczesnego języka rosyjskiego*, *Wstępu do językoznawstwa*, *Praktycznej nauki języka rosyjskiego*, *Zmian we współczesnym języku rosyjskim*, *Translatoryki rosyjsko-polskiej oraz lingwistyczne seminaria magisterskie i licencjackie*. Dotychczas wypromowała 34 magistrów i 49 licencjatów na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Konkluzja końcowa

Dostrzegając wnikliwość analiz badawczych, ich precyzyjne interpretacje poparte bogatą egzemplifikacją materiałową (pomimo poczynionych uwag krytycznych) i doceniając dorobek naukowo-badawczy, dydaktyczny i organizacyjny stwierdzam, że dorobek ten i aktywność naukowa spełniają warunki określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym. **W związku z tym wnioskuję o nadanie dr Dorocie Chudyk stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo.**

Bzorec, 28 lutego 2019

E. Komarowska